

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Rahvusliku käsitöö osakond

Rahvusliku tekstiili õppekava

Liina Laaneoja

MEREÄÄRSED MEESTEKAMPSUNID —
KOLLEKTSIOON MUUSEUMILEIDUDE JA ERAKOGUDE AINETEL
Diplomitöö

Juhendaja: MA Riina Tomberg

Viljandi 2014

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Rõivastest ja nende kandmisest.....	5
Meestekampsunid Eesti muuseumides ja erakogudes.....	7
Muhu meeste vatid.....	7
Noarootsi meeste kampson.....	10
Jämaja meeste kamsun.....	11
Kaasajastatud kollektsioon.....	13
Kollektsiooni kontseptsioon ja sihtgrupp.....	18
Mudelite kirjeldus ja valmistamine.....	19
Muhu koekirjalise vati ainelised kampsunid.....	20
Muhu mustrilise vati ainelised kampsunid.....	22
Noarootsi kampsoni ainelised kampsunid.....	24
Jämaja kamsuni ainelised kampsunid.....	26
Loomeprotsessi analüüs.....	28
Kollektsiooni müük ja turundus.....	29
Kokkuvõte.....	33
Kasutatud materjalid.....	35
Kirjanduse loetelu.....	35
Esemekogud.....	36
Summary.....	37
Diplomitöö lisa.....	38
Annotatsioon.....	53

Sissejuhatus

Käesolevas töös käsitlen kollektsiooni „Mereäärsed meestekampsunid“, mille loomise eesmärgiks oli välja töötada etnograafilisest ainesest inspireeritud kaasaegsed meesterõivad. Oma seminaritöös „Muhu meeste silmkoeliste *vattide* valmistus- ja kaunistusvõtted 19. sajandi teisel ja 20. sajandi esimesel poolel“, mille kaitsesin 2013. aasta mais, käsitlesin põhjalikult Muhu meeste *vatte*. Juba seminaritööd kirjutades tekkis mitmeid ideid, kuidas valmistada kaasaegseid meestekampsuneid. Pärast 2013. aasta kevadel toimunud moeetendust OmaMood, kus osalesin koos Liina Laansaluga kudumikollektsiooniga „Liinaldused“ ning sama aasta sügisel toimunud Mardilaata, kus minu naistekampsunite vastu elavat huvi tunti, oli selge, et ka meestekampsunid on väga oodatud. Kuna lisaks Muhu *vattidele* inspireerisid mind ka ERMis asuvad Noarootsi *kampson* ja Jämaja *kamsun*, otsustasin oma diplomitöö teha just nende kolme piirkonna meestekampsunite ainetel.

Valminud kollektsioon on valmistatud kommertseesmärgil ja selle müük ning turundus toimub ettevõtte Sing Sale Pro OÜ kaudu. Sing Sale Pro OÜ on TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku tekstiili IV kursuse üliõpilaste Annika Vaalma ja Liina Laaneoja 2014. aasta kevadel loodud ettevõtte, mille põhitegevuseks on rahvuslikel ainetel kaasaegsete kudumite tootmine, turundus ja müük. Ettevõtluse mooduli raames alustasime ettevõtluse aluste ja turunduse õppeaines koos Annika Vaalmaga ühise äriplaani kirjutamist, mida täiendasime õppeaine lõppedes ning seejärel Külluslike Etnokudumite brändinime all Tartu Loomemajanduskeskusesse inkubatsiooni kandideerimiseks esitasime. Kaitsesime äriplaani edukalt: „Tartu Loomemajanduskeskuse juures kaitsesid äriplaani uued loomeettevõtjad. Hindamiskomisjoni otsusega pääseb inkubaatorisse 13 uut loomeettevõtjat. ...“ (Tartu Loomemajanduskeskuse uudised... 2014) ja alates 1. märtsist 2014 on meil Tartu Loomemajanduskeskusega inkubatsioonileping. Alates 1. aprillist 2014 rendime stuudioruume Tartus, Antoniuse õues, aadressil Lutsu 3: „2. mail kell 16 avas Antoniuse õues oma ukse Etnostuudio, kus kevadel TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku käsitöö osakonda lõpetavad Liina Laaneoja ja Annika Vaalma valmistavad unikaalseid kudumeid.“ (Antoniuse õue uudised... 2014)

Käesoleva meestekampsunite kollektsiooni ideekavandid esitasin kollektsiooni „Sander“ nime all ka Antoniuse moeetenduse konkursile ning pääsesin finaali. Moeetendus „Mood on õues“, mille loovjuht on Triinu Pungits, toimub 13. juunil 2014 Tartus, Antoniuse õues.

Kollektsiooni loomist kirjeldavate peatükkide sissejuhatuseks on esmalt peatükk rõivaste kandmisest üldiselt ning sellele järgneb ülevaade kollektsiooni valmimisest: käsitlen inspiratsiooniallikaid ja kirjeldan ühte erakogus olevat koekirjalist *Muhu vatti*, ERMi kogus asuvaid Noarootsi *kampsonit* ja Jämaja *kamsunit*. Seejärel annan ülevaate kaasaajastatud kollektsioonist, selle kontseptsioonist ja sihtgrupist, mudelite valmistamisest, materjali – ja tööaja kalkulatsioonidest, müügist ja turundusest. Töö lõpetuseks on kokkuvõte, kasutatud materjalide loetelu ja inglisekeelne kokkuvõte. Käesoleva töö juurde kuulub ka kavandeid ja fotosid sisaldav lisa.

Rõivastest ja nende kandmisest

Esemed üldiselt on alati väga tihedas sidemes oma looja või kasutajaga ning ilma inimeseta, tema suhteta esemesse on eset väga keeruline määratleda. „Esemed asetsevad alati teiste asjade ja nähtuste keskel, olles nõnda nendega piltlikus dialoogis. Lihtsamalt öeldes tähendab see umbes sama, mida mõeldakse konteksti all. Esemele pole iseenesest omane “suhelda” ümbritsevaga, tähenduse aktiveerib inimene. Ese on kui element, mis on osa struktuurist, tal pole üksikult võttes mingit tähtsust, tähendust iseenesest, vaid see luuakse suhetes teiste samas situatsioonis olevate elementidega“. (Jõeste 2012, lk 34) Inimese roll eseme „elus“ on ülioluline, võiks isegi väita, et eset ilma inimeseta ei eksisteeri, seda ei ole justkui olemas, kui inimene ei ole andnud sellele tähendust.

Ka rõivad esemetena ei toimi eraldi, ilma oma kandjata, kuna need on loodud kandja jaoks. Ka juhul, kui need parasjagu veel ei ole, või enam ei ole kandja seljas, kuuluvad need temaga kokku, teineteist justkui täiendades. „Kõik tänapäevased esemeuurimuse meetodid arvestavad Bogatõrjovi poolt osutatud asjaoluga, et kuigi esemel on olemas n-õ objektiivsed omadused – vorm, materjal, värv ja muud, mis edastavad teatud informatsiooni eseme enda kohta, toimib ta samal ajal ka sotsiaalse faktina, olles omane ja arusaadav mingile teatud suurusega inimrühmale.“ (Jõeste 2012, lk 33) Riietus ja selle erinevad osad kannavad informatsiooni ning see, kuidas mingit rõivaeset kantakse, on esmalt inimese enda, sageli aga ümbritseva poolt ette kirjutatud juhised. „Tähendus ongi esmaselt koondunud süntagma tasandile. Sealjuures pole oluline, kas riietussõnumi edastamine on ette kavatsatud; vaatajad tõlgendavad seda omaendi teadmise põhjal, milline on sobilik riietus mingi staatuse, tegevuse või sündmuse jaoks“. (Jõeste 2012, lk 47)

Põhjamaa rahvastel on rõivas enamasti kõigepealt siiski keha kate, kuid mitte ainult seda. Sellele lisandub hulgaliselt mitmeid teisi, sotsiaalseid funktsioone. Riietuse abil on näiteks võimalik vahet teha erinevate sugupoolte, vanuserühmade, abielus inimeste ja vallaliste vahel ning ametite ja ka seisuste vahel. Siiski ei saa rõivaste funktsiooni nende valmistamise ajal lõplikult paika panna, see on ajas muutuv. Näiteks saab alguses vaid seisurõivaks mõeldud uhkest kuuest aja jooksul käimarõivas, veelgi vanemana ja pisut enam kulunumana pidamise rõivas.

Muuseumiesemeid uurides kogesin, et rõivaesemed võivad olla väga erineva kulumise astmega - on esemed, mida peaaegu ei olegi kantud ja vastukaaluks rõivad, mida on silmnähtavalt kaua kantud, neid on pidevalt parandatud ja uute elementide lisamisega värskendatud. Sageli on märgitud kirjelduses, et seda rõivaeset kanti alles hiljuti kogumisele eelnenud ajal. Võib oletada, et üldiselt kanti rõivad täiesti ära, nii et neist ei jäänud enam midagi järele. G. Ränk väidab raamatus „Vana Eesti rahvas ja kultuur“, et eelnevale tuginedes ei ole siis liialdus, kui öeldakse, et inimese välimuses, riietes ja ehetes, kajastub teatud määral kogu inimese loomus (1949). Esemetest saadud informatsiooni peab aga esmalt oskama „lugeda“, et seejärel seda mõista püüda.

Meestekampsunid Eesti muuseumides ja erakogudes

Oma seminaritöös „Muhu meeste silmkoeliste *vattide* valmistus- ja kaunistusvõtted 19.sajandi teisel ja 20. sajandi esimesel poolel“ andsin ülevaate Eestis leiduvatest Muhu meeste *vattidest* nii muuseumikogude kui erakogude põhjal. Muhu *vattidest* ning lisaks ERMi kogudes olevatest Noarootsi *kampsonist* ja Jämaja *kamsunist* olen saanud inspiratsiooni kollektsiooni „Mereäärsed meestekampsunid“ loomisel.

Muhu meeste *vatid*

Muuseumileidude ja erakogudes oleva põhjal võib väita, et Muhu meeste *vatid* võisid olla kas eest nõõbitavad või ülepea käivad. *Vatid* võisid olla erinevat värvi, kootud kas nupilises koes või muustrilistena ning need olid sageli rikkalikult kaunistatud.

Lisaks seminaritöös juba käsitletud *vattidele* õnnestus mul lähemalt uurida ühte erakogus olevat koekirjalist vatti (foto 1), mis on Muhus Liiva külas endise meierei hoones tegutsevas Muhu Restoranis (<http://muhurestoran.ee/meist/>) interjööri dekoratsiooniks. Lisaks sellele *vatile* on seal hulgaliselt tikitud Muhu vaipu ja kogu interjäär näeb väga kena ja omapärane välja. *Vatt* kuulub Kati Pussile Muhu Paenase Vaariku talust. Tema tütar töötas Muhu restoranis ja laenutas selle sinna väljapanemiseks. Oma kirjades 2014. aasta mais kirjutab mulle Kati Puss: „Minu mõlemad vanemad olid põlised muhulased, ema sai vanas eas mehele ja tuli Kallaste Jaagu talust siia Paenasele. Kuuldavasti 7 autokoorma kraamiga (see võib ka legend olla). Vati peal on tähed M P, arvasime naabrinaisega, et see on ikka Kallaste Jaagult pärit ja mu ema Salme tõi selle Paenasele kaasa. Arvasime, et M P tähendab Maksim Pink, minu emapoolne vanaisa. *Vati* sees on ka Muhu roosat värvi ja see värv olevat ka alguse saanud Kallaste külast Muntska talust, kus mehed käisid Rootsis kala müümas ja tõid seda värvi sealt. Värv muutus Muhus väga populaarseks ja oli isegi veidi jõukuse näitaja. Isegi meeste kindad olid pururoosad.“ (Puss 2014)

Vatt on kootud *nupilises* koes, tagant *nipiga* ning hõlmadel olevad heegeldatud laiad esiliistud on rikkalikult kaunistatud ristpistetikandiga. Varrukate otstes on heegeldatud mansetid, millelele on lisatud ristpistetikand. Mansetid on varrukatele külge õmmeldud. Kaelusekant on heegeldatud. *Vatil* on kaks taskut, linased taskukotid ning kootud taskuklapp, millel kaunistuseks roosa

Foto 1 Muhu restorani vatt (Allikas: Liina Laaneoja foto)

vingupael. *Vatil* on tekstiilkandid ja roosad plastmassnööbid. Hõlmakatterideks sinise- ja valgeruuduline puuvillane kangas.

Muhu koekirjaliste *vattide* omapäraks on *nupiline* kude, mis mind väga inspireerib. Oma kollektsioonis kasutasin *nupilise* koe reljeefset välimust ning püüdsin seda mustri ja lõngade värviga järele aimata. Väga inspireeriv on ka *vattide* lõige: kehasse töödeldud ja sageli tagant *nipiga*, mis on siis lauge või terava otsaga. Nii ongi kollektsiooni mudelid taljesse kootud ning osad neist tagant lauge *nipiga*. Muhu *vattidele* iseloomulik rikkalik tikand pakkus samuti mitmeid ideid, mida kaasaegseid materjale kasutades rakendasin.

Üks minu seminaritöös juba käsitletud männakirjaline vatt Eesti Rahva Muuseumist (foto 2) on kollektsiooni seisukohalt nii oluline, et tuletan seda uuesti meelde: „Vatt, meeste. Valmistas

Foto 2 Muhu mustiline vatt (Allikas: ERM A648:68)

müüja ema müüja isale. Ese saadud EM-i osakonna juh. L. Sillandi Muhus ERKI üliõp. juhendamise ajal 1975.a. Juulis. Müüs 30 rbl.eest Liina Kivimägi (s.1912.a. Hellamaa v Tupenurme k. Jüri-Mihkli t., surn. 1988.a. Tupenurme k. Männiku t.)“ (ERM A 648:68)

Vati omapärane, erakordselt suur kirjakord on väga ilus ja huvitav ning pälvib seetõttu kohe tähelepanu. Meestekampsunite kollektsioonis on kasutatud selle *vati* mustreid ning saadud inspiratsiooni *vati* üldisest kujust. Tähelepanuväärne on selle *vati* puhul see, et pärast pikka kandmist on seda parandatud ja kulumise tõttu kohandatud: osa kulunud alumisest äärest on ära harutatud ja siis serv sissepoole keeratud ning õmblustega kinnitatud. Nii on osa allääre kirjast justkui puudu ja varem keskmine motiiviriba on nüüd alumises ääres. Tekkinud on huvitav mustrikompositsioon, mida oma kollektsiooni mudelite juures kasutasin.

Noarootsi meeste *kampson*

ERMis oleva Noarootsi *kampsoni* kogumise kohta on teada, et selle on stipendiaat mag.phil. Marta Schiedehelm korjanud Noarootsi khk. 1924.a suvel. Haridusministeeriumi kulul.

Foto 3 Noarootsi kampson (Allikas: ERM A 306:28)

ERM A 306:28 „Kujutud meeste kampson („baika“), lilla, 4cm laiuse punase kujutud kraega; eest 6 nööbiga kinni (neist 5 suured, pärlmutrist); alumineäär ja varrukasuud roheline paelaga kantitud; turjal lapikene valget voodrit; pikkus 65 cm. Vanus umbes 50.a. Kampsoni müüja, umb 70.a vanamees, tarvitas seda veel praegu. Kuid üldse nad tarvitusel enam ei ole. Kõige vanemad kampsonid olnud sinised, siis punased nagu käesolev (missuguseid valmistati peaaesjalikult u. 50-40 a tagasi), siis hallid, missuguseid tarvitatakse ka praegu. Esialgu olnud kampsonil nööpide asemel haagid olnud, pärast riidega kaetud puust nööbid; praegused valged nööbid on päris uued. Müünud M.Schönberg, Päslepa kl, Ribaka H. Tehtud samas. M.P.T krj.rmt.1802:28. Hind 1000mk.“

Tegemist on väga ilusa ja omapärase, kuigi väga lihtsa *kampsoniga* ning seda on ilmselt mitmel korral uuendatud ja parandatud. *Kampson* on kootud patentkoos kudumismasinaga ning lõikekohaselt: kehaosa on taljesse kootud, varrukad on alt kitsad ja õla suunas laienevad ning

varrukakaarega. Alläär ja varrukaotsad on kanditud rohelise kangaga. Seljatükil seespool turja peal on voodritükk (foto 21 lisas), mis kinnitatud *kampsoni* põhilõnga värvi villase lõngaga. *Kampsonil* on kangast riputusaas. Nööbiaasad moodustuvad hõlma servale kinnitatud keerupaelast (punane ja roheline lõng). Kulunud kohtadele varrukate pahupoolel on küünarnukipiirkonnas kinnitatud rohelise villase lõngaga *kampsoni* põhilõngast patentkoos kootud lapid (foto 22 lisas). Kaelusekant on heegeldatud ja ilmselt on seda tehtud pärast mõningast kandmist *kampsoni* kulumise tõttu.

Kollektsiooni loomisel sain inspiratsiooni nii *kampsoni* värvist, välisest kujust, kui ka koest. Loodud kampsunid on patentkude järele aimava triibulise koega ning lõikekohaselt taljesse kootud. Nööbiaasapael hõlma serval meeldis mulle aga nii väga, et kasutasin seda võtet kõikide oma kollektsiooni kampsunite hõlmadel. Punusin sobivas toonis villasest lõngast paelad ja kinnitasin need kampsunite hõlmadele, kus need lisaks nööpe kinnitavale funktsioonile mõjuvad ka dekoratiivse kandina hõlma serval.

Jāmaja meeste *kamsun*

ERMis oleva Jāmaja meestekampsuni kohta ei ole palju teada. „Kamsun“ ERM 12573 (foto 4) „Korjamise raamat 231, Viktor Pässe ja Edgar Kuusik' u korjandus. Jāmaja khk 1913. Kinkija. Reheva p. Tegija Triin Köster. Asja vanus omadamisel 30.“ *Kamsuni* esi - ja tagatükk on eraldi kootud ja külgedelt hiljem kokku õmmeldud. Kolmnurksed triibulised vahetükid külgedel on eraldi kootud ja siis külge õmmeldud. Ilmselt on need sinna lisatud *kamsunile* parema istuvuse tagamiseks. Kuna esi - ja tagatükk on kootud sirgetena, annavad kolmnurksed vahetükid *kamsunile* taljesse töödeldud kuju. *Kamsuni* esitüki külge on kootud õlakud, mis on pärast seljatükiga ühendatud. Esitükil on pahupoolel triibulisest kangast tasku (foto 23 lisas). Varrukad on kootud õla suunas laienevalt (foto 23 lisas). Ühe varruka pahupoolel on kaitseks kulumise eest õmmeldud ruuduline kangatükk.

Foto 4 Jāmaja kamsun (Allikas: ERM 12573)

See imeilus *kamsun* andis mulle inspiratsiooni mitmel moel: esmalt üldine kuju ja triibulised vahetükid, mis minu loodud kampsunite juures on veel suuremad ja efektsamad. Eriliselt mõjus mulle aga triibuline taskukott, mille eemalt vaadates justkui roosakas värvus andis inspiratsiooni loodud kollektsiooni kampsunid roosades toonides teha. Osadel Jāmaja *kamsuni* ainelistel kampsunitel on kasutatud sarnast kirja nagu muuseumiesemel, üks kampsun on aga pisut erineva mustriga.

Kaasajastatud kollektsioon

Kollektsioon „Mereäärsed meestekampsunid“ on loodud etnograafilise ainese baasil ja kampsunid on mõeldud kandmiseks kaasaegsele mehele tema igapäevases elukeskkonnas. Sõltuvalt lisanditest (kingad, püksid, ehted) on saavutatav rõivakomplekt kas igapäevane või pisut esinduslikum. Tegemist on ajatute rõivastega ning neid ei ohusta kaasaegne kiirmood. Tegemist on unikaalsete rõivastega, mille puhul on kasutatud etnograafiast inspireeritud lõiget ning lisatud klassikalisi lillelisi kangaid. Iga kampsuni välimus on individuaalne ning dekoratsioon seal peal unikaalne. Lastes inspiratsioonil vabalt voolata, kavandasin kollektsiooni ja joonistasin kavandid, valisin välja lõngad ja tekstiilid (kangad ja paelad). Kampsunid on mugavad ja vastupidavad ning neid saab kaua kanda. Tekstiilvoodrid kaitsevad kandjat maavillase lõnga torkimise eest ning kampsunit venimise ja kulumise eest. Kollektsiooni kavandades kasutasin erinevaid lõikelisi

Foto 5 Giorgio Armani kollektsioon kevad/suvi 2014 (allikas: Sosa 2013)

Foto 6 Giorgio Armani kollektsioon kevad/suvi 2014 (allikas: Sosa 2013)

lahendusi, palju värve ja lillemustrilisi tekstiile. Kampsunid on värvikad ja silmapaistvad, kuid nendes on ka palju varjatud ilu: voodrikangad on kirjud ja värvilised ning ka pealtnäha tagasihoidlikumate mudelite sisemine pool pakub rõõmsa üllatuse.

Foto 7 Giorgio Armani kollektsioon kevad/suvi 2014 (allikas: Sosa 2013)

Foto 8 Tom Ford kollektsioon kevad/suvi 2014 (allikas: Banning 2013)

Kuigi minu kollektsiooni puhul ei ole traditsioonilise mõttes tegemist moega, vaatasin üle ka 2013 ja 2014. aasta erinevate moeloojate kollektsioonid. Ka seal on näha lillemustreid, klassikalist kaherealist pintsakut, lühikesi jakke. Värvideks sinised, lillad ja nende variatsioonid ning „pestud“ kollased ja roosad toonid. Mõned illustreerivad näited: Milaano moenädalal näitas Armani oma kevad-suvist kollektsiooni, kus olid muuhulgas ka laia esiliistuga kaherealised jakid ja lühikesed, vaevu puusadeni ulatuvad jakid (fotod 5 ja 6). Minu kollektsiooni Muhu ainelistel kampsunitel on sarnane visuaal. Armani sama kollektsiooni roosakas-lillakas koloriit (foto 7) on samas võtmes, mis minu kollektsiooni Jāmaja kampsunite oma. Ohtralt lillemustreid näitasid oma kevad-suvistes kollektsioonides ka nii Cucci (foto 9) kui Tom Ford (foto 8).

Foto 9 Cucci kolleksioon kevad/suvi 2014 (allikas: Kagee 2013)

Eraldi tähelepanu väärib aga Itaalia luksusmoe bränd Etro, mille all toodetakse rõivad, jalanõusid, ehteid, aksessuaare, nahktooteid, tekstiile, kodusisustuselemente ja parfüüme. Ettevõtte loodi 1968. aastal Gimmo Etro poolt ning see on jäänud pereäriks kuni tänase päevani. Etro loomingu üks osa on inspiratsioon, mis saadud neerumustritest. See loob justkui nähtava seose meie rahvakultuuriga (kus neerumustrilisi importkangaid on hinnatud ja rõivaste kaunistamiseks kasutatud) ning tundub tuttavana ja omasena. Samuti kasutab ta väga palju värve ning kõrge kvaliteediga toormaterjali. Etro 2013 aasta sügisene (fotod 10, 11) ja 2014 sügis-talvine (fotod 12, 13, 14, 15) meestekolleksioon annavad ruumi fantaasiale ning ilmselt tekitavad ka küsimusi, et kas meestemood peab ikka nii kirev olema?

Foto 10 Etro sügiskollektsioon Milaanos (allikas: Styleintel koduleht 2013)

Foto 11 Etro kollektsioon sügis 2013 (allikas: Phili 2013)

Foto 12 Etro kollektsoon sügs/talv 2014 (Allikas: Miller 2013)

Foto 13 Etro kollektsoon sügs/talv 2014 (Allikas: Fasion Forfard Men koduleht 2014)

Foto 15 Etro kollektsoon sügs/talv 2014 (Allikas: Fasion Forfard Men koduleht 2014)

Foto 14 Etro kollektsoon sügs/talv 2014 (Allikas: Fasion Forfard Men koduleht 2014)

Kuigi mitmed moeloojad kasutavad oma kollektsioonides kirkaid värve ja lillemustreid, ei ole see meesterõivastuses siiski tavapärane ning saanud tugevat vastukaja. Nii kirjutab Sola Dunn oma blogis, et Tom Fordi 2014 aasta kevakollektsioon, kus on kasutatud ohtralt erksaid värve ja lillemustreid, „väidetavalt“ solvab moekriitikute arvates meeste maskuliinust. Ning küsib lõpetuseks, et kas teie, naised, paneksite oma mehed lillemustritesse? (Dunn 2013) Kuidagi kummaline, et see on justkui naiste „mure“, mida mehed kannavad. Mina usun, et see on iga mehe enda sisemine soov ja otsus, mida ta selga paneb ja kuidas välja näeb. Vaevalt on see kuidagi seotud vähem või rohkem meheks olemisega. Enamgi veel, vaadates mustrilisi ja värvikirevaid ning sageli ohtralt tikanditega kaunistatud rõivaid, mida kandsid meie esiisad ja mida olid neile valmistanud meie esiemad, ei ole need kuidagi meeste maskuliinsust kahjustanud. Usun, et see on iga inimese isiklik otsus, kas ja kuidas ta ennast väljendab. Rõivas on abivahend. Disanerid pakuvad välja võimalused ja annavad ideed. Tarbijal on olemas valik, kas temast saab loodu kandja või mitte.

Kollektsiooni kontseptsioon ja sihtgrupp

Minu loodud kampsunite kollektsioon meestele on inspireeritud 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul Muhus, Saaremaal Jämajas ja Noarootsis kantud meestekampsunitest ning kohandatud kaasaegsele mehele kandmiseks tema igapäevases elukeskkonnas. Kollektsioon koosneb üheksast villasest kampsunist, mis on ilusad ja värvilised, mugavad ja soojad ning aitavad tänapäevases kiires elutempos ennast tugevasti oma juurte külge kinnitada. Kampsunid on loodud muuseumileidude ainetel, tuues välja ja võimendades nende detaile: kasutatud värvitoonid on vanadest kampsunitest kirkamad, lisatud tekstiilid värvilisemad ja kaunistusvõtted rikkalikumad. Roosad džemprid on inspireeritud Jämaja *kampsunitest*, triibulised kampsunid Noarootsi *kampsonitest*, oranžid-kollakad džemprid Muhu mustrilistest *vattidest* ja laia esiliistuga jakid Muhu koemustrilistest *vattidest*. Suurt rõhku on pandud kandmismugavusele – voodrite ja hõlmakatteriiete kasutamine hoolitseb selle eest, et mehel on selles rõivastuses hea olla.

Kampsunid on mõeldud mehele, kes teab, mida ta elult soovib ja kuhu ta jõuda tahab. Ta hindab kvaliteetset, vastupidavat rõivast, millel on mõte sees ning mis kaitseb teda nii kehva ilma kui halbade emotsioonide eest. Kiirel ajal paneb ta oma jaki selga ja näeb selles hetkega väga hea

välja. Mees saab oma kampsunit pikka aega kanda, kuna see on vastupidav ega lähe kunagi moest. See on unikaalne, vaid tema enda kampsun, millesarnast ei ole mitte kellelgi. Ka seeriatootmise puhul ei tule kampsunid täpselt ühesugused. Sarnane on vaid mudeli üldmulje, lõige ja põhivärv, kuid kaunistustekstiilid ning voodrid on erinevad, tagades nii individuaalse eseme.

Kollektsiooni kavandid on lisas (joonised 5, 6, 7, 8)

Mudelite kirjeldus ja valmistamine

Järgnevalt kollektsiooni kampsunite täpsem kirjeldus ja nende valmistamise protsess. Kuna tegemist on kommertseesmärgil tootmisel mineva seeriaga kus on kasutatud ka äriettevõtetest alltöövõtjate teenuseid, siis ärisaladuse kaitsmiseks ei ole nende täpne tegevus sh kampsunite toorikute valmistamise tehnilised andmed ja kampsunitele lisatud tekstiilide lõiked töös kirjeldatud. Kalkulatsioonid kajastavad konkreetse mudeli valmistamiseks kulunud materjalide, aja, minu oma töö ning ostetud teenuste hulka. Materjalide hankijaid ja hindu ei ole antud, kuna need andmed sisaldavad ettevõtte Sing Sale Pro OÜ ärisaladust. Kampsunite toorikud kooti ettevõttes Ruut ja Triip OÜ ning tekstiilid õmmeldi kampsunitele ettevõttes Raglaan OÜ. Mudelite väljatöötamisel aitas mind tehnoloogiliste küsimuste lahendamisel õmbleja Liina Laansalu, kellel on varasem kogemus villaste kudumite ja puuvillase kanga koos kasutamisel.

Tooriku tellimiseks tegin alltöövõtjale joonised M-suurusele mõõtkavas 1:10-le ja andsin teada, mis värvi lõngadest kampsunitoorikut soovin. Lõngad hankis alltöövõtja ja muud kampsuni juurde kuuluvad materjalid hankisin ise. Eestist ei olnud võimalik kõiki soovitud tekstiile saada ja nii tuli enamus neist kas tuua välisriikidest või tellida internetipoodidest. Käisin Amsterdamis ja Londonis turgudel ning kasutasin erinevaid internetipooe. Näiteks on väikesemustriliste ja lilleliste kvaliteetsete puuvillaste kangaste valik riikides, kus harrastatakse lapitehnikat, väga suur ning hinnad vastuvõetavad. Ostin paelad ja nõõbid. Voodrite jaoks mineva liimiriide ning niidid valis ja ostis õmbleja.

Muhu koekirjalise vati ainelised kampsunid

Ühe joonise (joonis 1) alusel tellisin alltöövõtjalt kaks kahevärvilist träpsulise mustriga toorikut, millest üks on tumehallist ja tumesinisest lõngast ning teine tumehallist ja tumerohelisest lõngast. Kampsunite seljatükid on kaarjalt pikendatud. Hõlmad on kootud 10cm laiemana (5cm kummagile poole üle keskjoone), et tekiks lai ülekäik. Esitükkide sisse kavandasin taskud ja kaelusesse kootud kandi.

Joonis 1 Muhu koekirjalise vati ainelise kampsuni tööjoonis

Valisin välja voodrite kangad ja paelad. Koostöös õmblejaga konstrueerisime voodrite lõiked ja õmblusettevõttes õmmeldi kaelusekandid, voodrid, hõlmakatted ja taskud kampsunitele külge. Kinnitasin voodrite servad peitpistetega kampsunite külge. Vasaku hõlma ülekäiguks on lai dekoratiivpael, mis imiteerib vanade *vattide* tikitud esikanti ja kaunistuseks erinevad dekoratiivsed paelad. Punusin villase paela nõobiaasa materjaliks, õmblesin selle hõlma serva külge, jättes nõõpide koha peale vastava laiusega ava. Valisin välja nõõbid ja õmblesin need kampsunitele. Viimistluseks aurutasin kampsunid korralikult üle.

Ühe kampsuni valmistamise kalkulatsioon on tabelis 1. Muhu koekirjaliste *vattide* ainelised

kampsunid fotol 16. Lisas fotodel 24, 25.

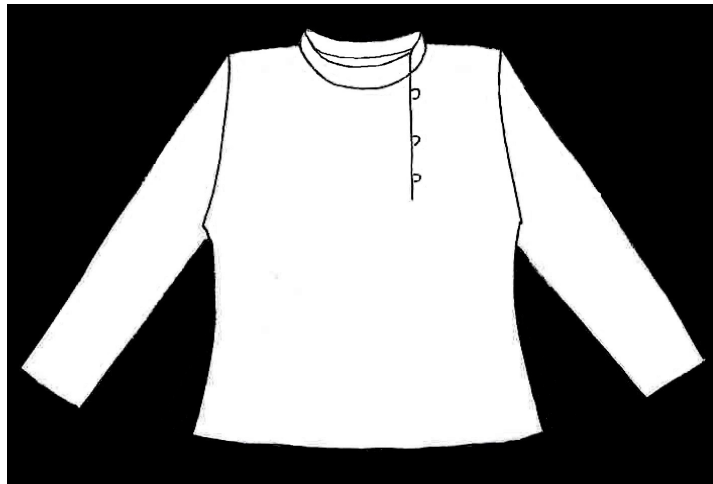
Foto 16 Muhu koekirjalise vati ainelised kampsunid

Materjal/töö	Kogus
toorik (tk)	1
voodrikangas (m)	1
lai pael (m)	1
pael (m)	1,5
pael (m)	1
nööbid (tk)	7 või 12
muu materjal (niit, lõng paela jaoks jne) (kogus)	1
voodrite lõigete tegemine ja õmblemine (teenus)	1
tekstiilide kinnitamine kudumile käsitsi (tund)	4
paelte kinnitamine kudumile (tund)	3
punatud paela tegemine (tund)	2
nööbiaasade kinnitamine ja nööpide õmblemine (tund)	3
aurutamine ja triikimine (tund)	1

Tabel 1 Muhu koekirjalise vati ainelise kampsuni valmistamise kalkulatsioon

Muhu mustrilise vati ainelised kampsunid

Tellisin ühe joonise (joonis 2) järgi alltöövõtjalt kaks toorikut erinevate värvilahendustega. Värvikaardilt valitud lõngade värvi järgi kooti alltöövõtja juures männakirjaliste kampsunite

Joonis 2 Muhu mustrilise vati ainelise kampsuni tööjoonis

toorikud, millest üks on helekollase ja tumehalliga ning teine oranži ja tumehalliga. Kampsunite muster on võetud ERMis asuvalt Muhu *vati*lt ERM A 648:68. Värvitoonid on valitud teistsugused kui originaalil, vahetades lambapruuni lambahalli vastu ning muutes erksat oranži ühe kampsuni puhul mahedamaks ning teise kampsuni juures mitme tooni võrra kollasemaks. Sellel ERMi museaalil on *vati* allääre kiri poolik, kuna kulumise tõttu on vati allserv üles harutatud ja osa tervest osast alla ära keeratud nii, et *vatt* on jäänud lühemaks ning mustrikord ei ole enam sümmeetriline. Otsustasin kaasaegses kollektsioonis kasutada just seda poolikut versiooni, et kujuneks lühike, kehasse töödeldud kampsun. Kampsunitele tikkisin varspistes keerukordi imiteerivad read, et muuta masinkootud pinda reljeefsemaks ja huvitavamaks. Vanasti käsitsi *vatte* kududes loodi keerukorrad kudumise ajal. Valisin välja voodri kangad. Koostöös õmblusettevõttega konstrueerisime voodri lõike ja samas ettevõttes õmmeldi püstkraedele voodrid ning kinnitati need kampsunitele külge. Samuti kinnitati kampsunitele külge taskud ja voodrid. Ühel kahest mudelist on küljelõhikud, et muuta pisut kampsuni välimust ja anda allääre ruumi juurde. Voodri servad kinnitasin peitpistetega kampsunite külge. Kampsunite kaelustesse on lisatud asümmeetrilised püstkraed, mis ulatuvad lahtikäiva esilapi servani. Esilapi

alla lisatud roosirätikust vooder annab lapi avatuna olles kampsunile värvilise lilleaktsendi. Punusin villase paela nõõbiaasade materjaliks ning kinnitasin need esilappide servade külge. Õmblesin külge metallnööbid. Taskuliistudele kinnitasin siksakpaela. Viimistluseks aurutasin kampsunid üle.

Muhu mustrilise *vati* ainelised kampsunid fotol 17. Lisas fotod 26,27. Tabelis 2 on näha ühe kampsuni valmistamise kalkulatsioon.

Foto 17 Muhu mustrilise *vati* ainelised kampsunid

Materjal/töö	Kogus
toorik (tk)	1
voodrikangas (m)	1
pael (m)	0,4
nööbid (tk)	3
muu materjal (niit, lõng tikkimiseks jne) (kogus)	1
voodrite lõigete tegemine ja õmblemine (teenus)	1
tekstiilide kinnitamine kudumile käsitsi (tund)	3
keerukordade tikkimine kampsunile (tund)	12
punatud paela tegemine (tund)	1
nõõbiaasade kinnitamine ja nõõpide õmblemine (tund)	1,5
aurutamine ja triikimine (tund)	1

Tabel 2 Muhu mustrilise *vati* ainelise kampsuni valmistamise kalkulatsioon

Noarootsi kampsoni ainelised kampsunid

Alltöövõtjalt tellisin joonise (joonis 3) alusel ning värvikaardilt valitud lõngade värvi järgi kaks kampsunitoorikut, imiteerides triibulise koega vana Noarootsi *kampsoni* patentkoes pinda. Muuseumis oleva Noarootsi *kampsoni* värvus on lillakaspunane. Seda värvi ja *kampsoni* kudet

Joonis 3 Noarootsi kampsoni ainelise kampsuni tööjoonis

imateerides on üks kampsunitest tumehalli- ja tumepunasetriibuline, teine aga kollektsiooni üldise tonaalsusega sobiv tumesinise- ja rohelisetriibuline.

Valisin välja voodrite kangad. Koostöös õmblejaga konstrueerisime voodri lõiked ja õmbleja õmbles kaeluse kandid, voodrid, hõlmakatted ja taskud kampsunitele külge. Kinnitasin voodrite servad peitpistetega kampsunite külge. Valisin välja ja õmblesin külge paelad. Punusin villased paelad nõõbiaasa materjaliks: lilla rohelisetriibulise kampsuni jaoks ja tumepuuni punasetriibulise jaoks. Õmblesin nõõbiaasapaela kampsunite hõlmade külge. Valisin välja nõõbid ja õmblesin need kampsunitele. Seejärel aurutasin kampsunid korralikult. Noarootsi *kampsoni* ainelised kampsunid on näha fotodel 18 ja 19. Lisas fotod 28, 29. Ühe kampsuni valmistamise kalkulatsioon on tabelis 3.

Foto 18 Noarootsi kampsoni aineline kampsun

Foto 19 Noarootsi kampsoni aineline kampsun

Materjal/töö	Kogus
toorik (tk)	1
voodrikangas (m)	1
paal peenem (m)	1,5
paal (m)	1
nööbid (tk)	7
muu materjal (niit, lõng paela jaoks jne) (kogus)	1
voodrite lõigete tegemine ja õmblemine (teenus)	1
tekstiilide kinnitamine kudumile käsitsi (tund)	4
paalte kinnitamine kudumile (tund)	4
punatud paela tegemine (tund)	2
nööbiaasade kinnitamine ja nööpide õmblemine (tund)	3
aurutamine ja triikimine (tund)	1

Tabel 3 Noarootsi kampsoni aineline kampsuni valmistamise kalkulatsioon

Jāmaja kamsuni ainelised kampsunid

Alltöövõtjalt tellisin kolm erinevate värvilahendustega toorikut Jāmaja *kamsuni* ainelise kampsuni tööjoonise (joonis 4) järgi. Kõigi kolme tooriku valmistamisel on kasutatud tumehalli

Joonis 4 Jāmaja kamsuni ainelise kampsuni tööjoonis

lõnga ja iga kampsuni puhul erineva tooniga roosat või roosakas-lillat lõnga. Mõtte kasutada roosat ja halli lõnga andis mulle ERMis olev Jāmaja *kamsun*, mille põuetasku on punase-valge triibuline (foto 23 lisas), kuid eemalt vaadates roosa, ning *kamsunis* kasutatud lambapruun oma kulumise tõttu hallikas. Kui selle *kamsuni* pahupoolt nägin, meeldis see värvikombinatsioon nii väga, et otsustasin kollektsiooni mudelid kavandada roosa ja halliga. *Kamsunil* olevad kolnurksed triibulised vahetükid kavandasin kollektsiooni mudelite jaoks suuremad, et need oleksid veel efektsamad.

Valisin välja voodrikangad ja koostöös õmblejaga konstrueerisime kampsunitele voodrite lõiked. Õmblusettevõttes õmmeldi püstkraedele voodrid, kinnitati need kampsunitele ja õmmeldi külge voodrid. Kinnitasin voodrite servad peitpistetega kampsunite külge. Triibuliste vahetükkide palistamisel katsin õmbluse sobivas toonis siksakpaelaga. Punusin hallist lõngast villase paela, valisin välja nõöbid ning kinnitasin nõöbiaasad ja nõöbid kampsunite külge. Viimistluseks aurutasin kampsunid korralikult. Jāmaja *kamsuni* ainelised kampsunid fotol 20. Lisas fotod 30,

31, 32. Ühe kampsuni valmistamise kalkulatsioon tabelis 4.

Foto 20 Jāmaja kamsuni ainelised kampsunid

Materjal/töö	Kogus
toorik (tk)	1
voodrikangas (m)	1
pael peenem (m)	1
pael jämedam (m)	1
nööbid (tk)	3 või 4
muu materjal (niit, lõng paela jaoks jne) (kogus)	1
voodrite lõigete tegemine ja õmblemine (teenus tk)	1
tekstiilide kinnitamine kudumile käsitsi (tund)	3
paelte kinnitamine kudumile (tund)	4
punutud paela tegemine (tund)	1
nööbiaasade kinnitamine ja nööpide õmblemine (tund)	2,5
aurutamine ja triikimine (tund)	1

Tabel 4 Jāmaja kamsuni ainelise kampsuni valmistamise kalkulatsioon

Loomeprotsessi analüüs

Üldiselt olin aega hästi planeerinud ning see jäi enam-vähem nendesse piiridesse, mida olin arvestanud. Kuna olen juba mõnda aega kampsuneid valmistanud, oli ettekujutus aja- ja töömahukusest olemas. Oodatust raskemaks osutus kampsunite loomine just meestele. Olin seni peamiselt ainult naistekampsuneid teinud ning meestega kogemusi eriti ei olnud. Küsisin oma meestuttavate ja sõprade käest, mis on neile rõivastuse juures oluline ja kas nad kannaksid ka silmatorkavaid ja värvilisi rõivad. Usaldan nende arvamust ja kuna sain positiivset vastukaja, andis see julgust juurde. Minu kollektsioon on ju mõeldud mehele igapäeva- või pisut esinduslikumaks rõivaks ega ole mõeldud kappi nõ õiget aega ootama. Jälgisin ka tänavapilti, et näha mida mehed tegelikult kannavad. Teistest küljest oli mul kasutada kogu seminaritööks uuritud materjal Muhu meeste *vattide* kohta ning lisaks kolme kampsuni kohta, millest kaks on ERMis ja üks erakogus. Nii hakkasid tasapisi tekkima ideed. Just ettevalmistus- ja mõtlemisperiood (kuni kavandamiseni) oli oodatust palju pikem. Kui aga olin oma mõtted kavanditena ära joonistanud ja tööjoonised said ka ära tehtud, läks kõik juba seda ajakava mööda, mida olin arvestanud. Toorikute tellimisest kuni lõpliku valmimiseni püsisin planeeritud graafikus. Oskan nüüd tulevikus arvestada, et kui uusi kollektsioone välja töötan, tuleb loomeperioodi mõtlemise ja analüüsi osa arvestada varuga.

Ka tehnilise poole pealt tuli ette üllatusi. Ma ei osanud ette kujutada, et keerukordi imiteerivate ridade tikkimine võib võtta nii kaua aega – 12 tundi ühe kampsuni peale. Ja see ei muutunud kiiremaks ka vilumuse kasvades, kuna teise kampsuniga läks sama palju aega. Tulevikus võiks kaaluda mustri muutmist nii, et neid ridu ei oleks nii palju. Üldine kampsuni välimus selle all ei kannataks, aga hoiaks aega kokku ja töö oleks efektiivsem. Keerukordi aga ära jätta ei saa, kuna siis jääks ääremustri kiri lagedaks ja mõjuks poolikult.

Koostöös õmblejaga lõikeid konstrueerides tekkis meil mitmeid ideid, kuidas džemprite voodreid edaspidi panna ning kuidas lahtikäiva esilapi kinnist lahendada. Käesolevas kollektsioonis on proovitud mitmeid erinevaid variante ja kui mehed hakkavad kampsuneid kandma, siis on ka näha, kas ja mida on vaja tulevikus muuta.

Materjali ja tööaja kalkulatsioon üllatusi ei pakkunud, kuna tänu varasemale kogemusele naistekampsunite valmistamisel oskasin selle kujunemist enam-vähem ette näha. Meeste kampsunid tulid ettearvatult naiste omadest töö- ja materjalimahukamad. Näiteks läheb rohkem materjali voodrile ja kuna tegemist on kvaliteetse puuvillase kangaga, mis tuleb välismaalt tuua või siis tellida, tõstab see oluliselt toote hinda. Samas on tegemist väga kvaliteetse toormaterjaliga ja see tuleb kampsuni mugavuse ja vastupidavuse tagamisel kasuks. Kasutatud dekoratiivpaelad on samuti suhteliselt kallid ning neid kõiki ei ole võimalik Eestist osta. Ka paelu tuleb varumas käia välisriikides. Kuna tegemist ei ole hulgiostudega, vaid väikeste kogustega, tulevad mudelid omanäolised ning kordumatud.

Kampsuneid meeste selga proovides istusid need hästi ja mehed olid ise oma välimusega rahul. Samuti kinnitasid nad, et tunnevad ennast mugavalt ja et kampsunid on justkui nende omad. Voodriks kasutatud puuvillane kangas tagab selle, et villane kude ei tekita turja peal ebamugavustunnet ja hõlmakatterii e hoiab hõlmad hästi vormis. Ka kampsunite välimus meeldis meeste ning nad arvasid, et need on ilusad ja huvitavad.

Kollektsiooni müük ja turundus

Kollektsiooni turustamiseks olen kavandanud mitmeid tegevusi, millest ülevaade allpool. Esmalt kirjeldan müügikanaleid, mida olen seni naiste kampsunite jaoks kasutanud ja mille kaudu hakkan turustama ka meestekollektsiooni.

Müügikanaliteks on:

- Etnostuudio Tartus, Antoniuse õues
- koostööpartnerite kauplused Tartus ja Tallinnas (Vikkel OÜ ja Disainimaja Tartus, Ruut ja Triip OÜ Tallinnas)
- laadad (Pärnu Hansapäevad, Tartu Hansapäevad, Mardilaat Tallinnas)
- tulevikus oma veebipood

Lisaks tellimused Facebooki lehe facebook.com/kylluslikudkudumid kaudu

Etnostuudios on kliendil võimalus kampsuneid selga proovida ja kui sobivas suuruses mudelit hetkel ei ole, saab anda sisse tellimuse. Tellimuse täitmise aeg on umbes 4-6 nädalat. Tellimuse saabudes edastan tooriku tellimuse alltöövõtjale ning informeerin õmblusettevõtet saabuvast tellimusest. Tooriku valmides kavandan paelte ja muude kaunistuste kasutamise ning kinnitan need siis kampsunile, seejärel annan kampsuni õmbleja kätte, kes voodritekstiilid ja taskud külge õmbleb. Kinnitan voodrite servad käsitsi. Teavitan klienti, kui kampsun on valmis. Kliendil on kampsuni eest võimalus maksta kas arve alusel või kohapeal stuudios sularahatseki alusel.

Koostööpartnerite juures kauplustes on müügil vaid valmis mudelid ja seal tellimusi vastu ei võeta. Kõik soovijad, kes omale kauplusest sobivat mudelit ei leia, saavad tellimuse tegemiseks otse minu poole pöörduda. Kauplustega on sõlmitud kampsunite müügi osas lepingud ja kokku lepitud vahendustasu. Valmis kampsunid viin koos saatelehega poodi ja kui kampsun ära müüakse, teavitab kauplus mind sellest ja tasub kampsuni eest ettevõtte Sing Sale Pro OÜ arvele.

Laatadel müümine käib sarnaselt müügiga stuudios. Kliendid saavad kudmeid selga proovida ja sobivuse korral kohe osta. Kui aga sobivat mudelit või suurust ei leita, saab anda sisse tellimuse, mille täitmise aeg on 4-6 nädalat ning selle vormistamine toimub nii, nagu kirjeldatud stuudios müügi korral.

Senine kogemus naiste kampsunite turustamisega näitab, et Facebooki kaudu on tulnud päris palju tellimusi ning tellitakse enamasti mõõdude järgi. Klient valib FB fotode hulgast omale sobiva mudeli, annab oma mõõdud ja ma teen mudeli valmis. Tellimuse täitmise aeg on umbes 4-6 nädalat ja kui tellimus on valmis, tasub klient arve. Kampsuni kättetoimetamiseks kasutan pakiautomaadi teenust.

Kõik valminud kampsunid saavad külge sildi (joonis 5). Kliendile edastamisel pakitakse kampsun spetsiaalsesse kotti, milles sisaldub ka hooldusjuhend (mõlemad väljatöötamisel).

Joonis 5 Silt kudumi küljes, originaalmõõdus

Senine müügikogemus naistekampsunitega on näidanud, et kõige efektiivsemad müügikanalid on laadad ja Facebook. Laatade edu põhjuseks on ilmselt vahetu kontakti eelis – inimestele meeldib eseme loojaga kohtuda ja oma soovidest otse rääkida. Samuti on laatadel hea õhkkond ja nõ ostuvalmidus – tullakse sinna ju eelkõige ostma. Ka on laadal hea võimalus suures valikus toodangut näha ja esemeid selga proovida ning kohapeal on võimalik tellimusi teha. Saan võtta kliendilt mõõdud ja leppida kokku, millal ja kuidas ta tellimuse kätte saab. Mul on väga hea kogemus 2013. aasta Mardilaadalt, kus meie Külluslikud Etnokudumid said parima toote tiitli. Laatadele sarnast edu ootan ka Etnostuudios, kuna ka seal on inimestel võimalik paljusid erinevaid kampsuneid selga proovida, autoriga kohtuda ja oma soovidest otse rääkida. Kuna Etnostudio on alles värskest avatud, ei oska sealseid müügitulemusi täpselt prognoosida, kuid kui arvesse võtta seda huvi, mida stuudio avamine on tekitanud, loodan parimat.

On terve hulk inimesi, kellele meeldib interneti teel suhelda ja nende jaoks on Facebook olnud väga hea võimalus. Facebooki kaudu saan tellimusi sageli siis, kui näiteks laadal on asju proovimas käidud ja hiljem otsusele jõutud. Tulevikuplaanides on luua ettevõttele veebileht ja teha oma kampsunite müügiks veebipood, aga see idee vajab veel edasiarendamist ja planeerimist.

Peamine turundus toimub interneti kaudu. Külluslike Etnokudumite Facebooki lehel on juba ligi 1400 fänni, kellega aktiivselt suhtlen ja pidevalt infot jagan. Meestekollektsiooni turundamiseks aga sellest ilmselt ei piisa. Plaanis on teha eraldi FB leht just meeste mõeldud kampsunitele, et

need ettevõtte muust toodangust paremini eristuks.

2014. aastal plaanime ettevõtte turundusse investeerida 15% prognoositud käibest ning olulisemad meestekollektsiooniga seotud turundussündmused on:

3. juunil osaleb kollektsioon moeetendusel OmaMood Pärismuusika Aidas Viljandis

7. juunil osaleb kollektsioon VIP üritusel restoranis Atlantis Tartus

13. juunil osaleb kollektsioon moeetendusel „Mood on õues“ Antoniuse moenädala raames Tartus

Juulis osaleb kollektsioon Külluslike Etnokudumite näitus-müügil Haapsalu pitsikeskuses

27. - 29. juunil osalemine Pärnu Hansapäevade laadal

12. - 13. juulil osalemine Tartu Hansapäevadel Etnostuudios

14. - 17. juulil osalemine Rahvusvahelises Käsitöölaagris CraftCamp Olustveres

Augustis osalemine Karilatsi Ökolaadal

Oktoobris – novembris osaleb kollektsioon diplomitööde näitustel

6.- 9. novembril osalemine Mardilaadal Saku Suurhallis Tallinnas

Enne iga sündmust teen teavitused Facebookis.

Lisaks ilmuvad mitmed trükiväljaanded: ajakiri Maret teeb oma juuninumbris uudise Etnostuudio avamise kohta Tartus ning seal kirjutatakse ka meestekollektsioonist. Ilmub moeetenduse „Mood on õues“ kataloog, kus on foto meestekollektsioonist, kontseptsiooni kirjeldus ja autori tutvustus.

Kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärgiks oli kajastada kollektsiooni „Mereäärsed meestekampsunid“ valmimist. Töös on kirjeldatud inspiratsiooniallikaid, milleks on lisaks seminaritöös juba käsitletud *vattidele* veel kolm rõivaeset: Muhu restoranis asuv *vatt* ja ERMis asuvad Noarootsi *kampson* ning Jämaja *kamsun*. Muuseumileidude ja erakogude ainetel loodud meestekampsunite kollektsioon on mõeldud tänapäevasele mehele igapäevaseks või pisut esinduslikumal puhul kandmiseks. Need kampsunid ei lähe kunagi moest, kuna on valmistatud traditsioonilises stiilis ning neid ei ohusta muutuvad moesuunad. Kampsunid on ilusad, värvilised, mugavad ja vastupidavad.

Töös on antud ülevaade kollektsiooni kuuluva üheksa kampsuni valmisemisest: kavandid, tööjoonised, tööprotsessi kirjeldused, materjali- ja tööajakalkulatsioonid. Kollektsiooni kavandamine võttis loodetust rohkem aega kogemuse puudumise tõttu meesterõivaste osas. Kavandite valmimisel aga hakkas töö sujuma. Kampsunitoorikud valmisid ettevõttes Ruut ja Triip OÜ ning see kulges latusalt ja planeeritud aja piires. Raskusi tekkis õmbleja leidmisel. Oli vaja kogemustega õmblejat ja esimeste mudelite väljatöötamisel aitas mind Liina Laansalu. Kollektsiooni aitas valmis õmmelda OÜ Raglaan õmbleja Kadri Sitska. Proovisime koostöös temaga läbi erinevaid lahendusi voodrite, taskute ja kantide osas - iga kampsun kollektsioonis on lahendatud tehnoloogiliselt erinevalt.

Kollektsioon „Mereäärsed meestekampsunid“ on loodud turustamiseks ettevõtte Sing Sale Pro OÜ kaudu. See on rikkalikult kaunistatud kudumite tootmise ja müügiga tegelev ettevõtte, mille 2014. aasta veebruaris asutasid Annika Vaalma ja Liina Laaneoja. Aasta alguses täiendasime ja viimistlesime ettevõtluse mooduli raames alustatud äriplaani ja kandideerisime Külluslike Etnokudumite brändinime all Tartu Loomemajanduskeskusesse inkubatsiooni. Äriplaani kaitsmine õnnestus edukalt ning alates 1. märtsist 2014 oleme oma ettevõttega Tartu Loomemajanduskeskuse inkubandid. Ettevõtte tegevus toimub peamiselt Tartus, Antoniuse õues asuvas Etnostuudios, kus valmistame kudumeid, kohtume klientidega, võtame vastu tellimusi ja

müüme valmistoodangut.

Töös on kirjeldatud esialgsed tegevused kollektsiooni turustamiseks ja aja jooksul selgub kas midagi on vaja muuta. Sõltuvalt sellest, kuidas kollekstioon vastu võetakse, muutub vajadusel turundusplaan ning lisanduvad müügikanalid. Samuti on plaanis kollektsiooni uute mudelitega täiendada ning kavandada ja luua uusi meestekampsunite kollektsioone. Esmamulje põhjal võib väita, et kollektsioon meeldib meesteleg ning nad tunnevad ennast nendes kampsunites hästi ja mugavalt.

Kollektsiooni loomine oli väärt kogemus ja ma tänan südamest oma juhendajat Riina Tombergi, õmblejaid Liina Laansalut ja Kadri Sitskat ning fotograafe Eve Pukki ja Tiit Leppa. Eriline tänu MTÜle Emajõe Lodjaselts, kelle külalislahkus võimaldas kampsunid nende loomulikus keskkonnas jäädvustada.

Kasutatud materjalid

Kirjanduse loetelu

Banning, T. 2013. *Tom Ford Spring/Summer 2014 Lookbook*. <http://sidewalkhustle.com/tom-ford-springsummer-2014-lookbook/> (11.05.2014)

Dunn, S. 2013. Do you consider 'FLORALS' on men an insult to their masculinity?
<http://soladunn.blogspot.com/2013/08/do-you-consider-florals-on-men-insult.html>. (12.05.2104)

Jõeste, K. 2012. *Kihnu kõrdid eile ja täna: semiootiline esemeuurimus*. Viljandi: Eesti

Kagee, M. 2013. *Cucci Spring/summer 2014 menswear collection at Milan fashion week shows floral for men*. <http://stylediary1.blogspot.com/2013/07/gucci-springsummer-2014-menswear.html>. (11.05.2014)

Miller, R. 2013. Let's Hear It For the Boys of 2013's Most Shocking Runways.
<http://www.popsugar.com.au/fashion/Highlights-Best-Moments-From-2013-Men-Fashion-Weeks-33090410#photo-33090399>. (12.05.2014)

Phili, S. 2013. *Etro Fall 2013: Evening Wear for Masters of the Universe*.
<http://www.gq.com/fashion-shows/blogs/fashion-week/2013/01/etro-fall-2013-evening-wear-for-masters-of-the-universe.html>. (11.05.2014)

Ränk, G. 1996. *Vana-Eesti rahvas ja kultuur*. Tartu: Ilmamaa.

Sosa, E. 2013. *Giorgio Armani Drops ACID... "Allegedly"*.
<http://homewreker.com/2013/06/28/giorgio-armani-drops-acid-allegedly/>. (11.05.2014)

Tartu Loomemajanduskeskuse uudised. Tartu Loomemajanduskeskuse koduleht.
<http://loovtartu.ee/lmk/uudised/52-loomemajanduskeskuses-kaitsti-edukalt-13-aeriplaani>.
(11.05.2014)

Antoniuse õue uudised. Antoniuse õue koduleht. <http://www.loovtartu.ee/antoniuse/uudised/193-antoniuse-oues-avab-uksed-etnostuudio>. (11.05.2014)

Fashion Milan Men' s Collection Fall 2013: Gucci, Etro, Z Zegna. Styleintel koduleht.
<http://www.styleintel.com/2013/01/milan-mens-collection-fall-2013-gucci-etro-z-zegna/>

(11.05.2014)

Playng around with plaid. Fasion Forfard Men koduleht.

<http://www.fashionforwardmen.com/2014/01/playing-around-with-plaid.html>. (12.05.2014)

Kirjavahetus Kati Pussiga 2014. aasta mais.

Esemekogud

Eesti Rahva Muuseum, A 648:68, Tartu

Eesti Rahva Muuseum, A 306:28, Tartu

Eesti Rahva Muuseum, 12573, Tartu

Ese eravalduses: üks *vatt*

Summary

Men's knitwear collection inspired by Muhu, Saaremaa and Noarootsi knitted jackets

from museums and private collections

by

Liina Laaneoja

The knitted jackets I described in my previous paper from May last year “Making and decorating of men’s jackets in the Muhu island in the second half of the 19th century and the first half of the 20th century”, and three more men' s jackets described in the current paper, inspired me to create a knitwear collection for men. This collection contains nine knitted jackets made from woollen yarn: two of them are inspired by Noarootsi jacket, three by Jämaja jacket from Saaremaa island, and four by jackets from Muhu island. All of them are colorful and lavishly decorated, using high-quality materials (woollen yarn, cotton fabric, ribbons) and different handicraft techniques: knitting, embroidery, sewing, and ribbon weaving.

This collection is made for a modern man for casual or, depending on accessories, for smart casual style. These jackets will never go out of fashion, because they are made in a traditional style and in an individual way: every jacket in this collection is different from others. The owners of these jackets will have something no one else has.

The main focus of this paper is laid on how this collection was created: a description of sources of inspiration – jackets from museums and private collections; a description of the production process and price calculations; plans for sales and marketing. This collection is produced for commercial purposes. Sales and marketing will be done by company Sing Sale Pro OÜ, established by Liina Laaneoja and Annika Vaalma in February 2014.

Diplomitöö lisa

Foto 21 Voodritükk turja peal (Allikas: ERM A 306:28)

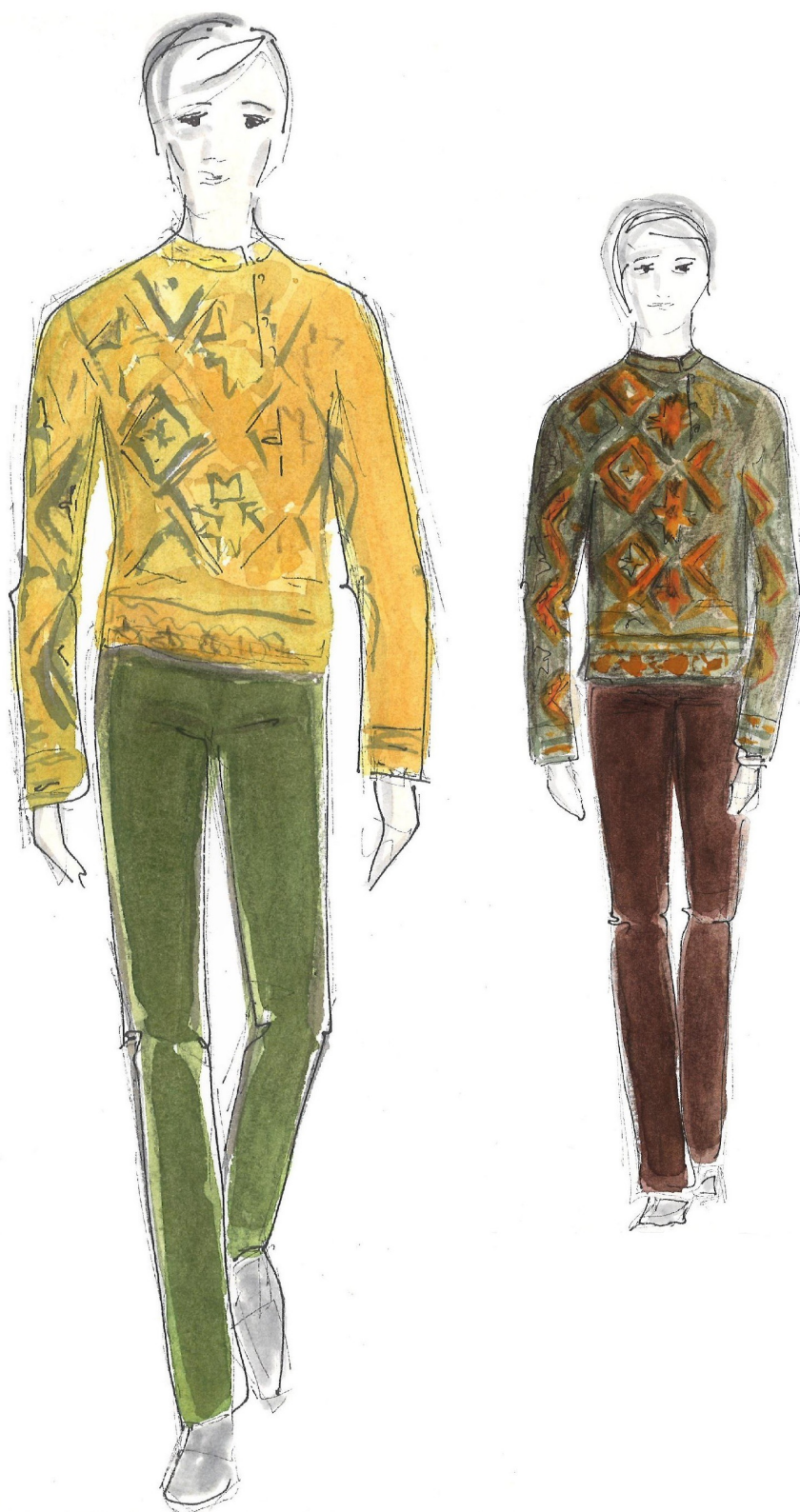
Foto 22 Lapid varrukate pahupooltel (Allikas: ERM A 306:28)

Foto 23 Triibuline taskukott ja ruuduline paik varrukal (Allikas: ERM 12573)

Joonis 5 Muhi koekirjaliste vattide aineliste kampsunite kavandid

Joonis 6 Muhu mustriliste vattide ainelist kampsunit kavandid

Joonis 7 Noarootsi kamponi ainelistest kampsunite kavandid

Joonis 8 Jāmaja kamsuni aineliste kampsunite kavandid

Foto 24 Muhiu koekirjalise vati aine line sinise kirju kammasun

Foto 25 Muhu koekirjalise vati ainealine roheline kampsun

Foto 26 Muhu mustrilise vati aineine kollane kampsun

Foto 27 Muhu mustrilise vati aineline oranž kampsun

Foto 28 Noarootsi kampsoni aineline rohelisetriibuline kampsun

Foto 29 Noarootsi kampsoni aineline punasetriibuline kampsun

Foto 30 Jāmaja kamsuni aineline heleroosa kampsun

Foto 31 Jāmaja kamsuni aineline lilla kampsun

Foto 32 Jāmaja kamsuni aine line lilla kampsun

Annotatsioon

Käesolevas diplomitöös kajastatakse kollektsiooni „Mereäärsed meestekampsunid“ valmimist. Töös on antud ülevaade kollektsiooni kuuluva üheksa kampsuni valmimisest: inspiratsiooniallikate kirjeldus, kavandid, tööjoonised, tööprotsessi kirjeldused, materjali- ja tööaja kalkulatsioonid ning ülevaade kollektsiooni turustamise plaanidest. Kollektsiooni kavandamise järgselt telliti kampsunitoorikud, valiti kaunistuselemendid ja voodrikangad. Iga kampsun kollektsioonis on lahendatud tehnoloogiliselt erinevalt.

Kollektsioon „Mereäärsed meestekampsunid“ on loodud turustamiseks ettevõtte Sing Sale Pro OÜ kaudu. See on rikkalikult kaunistatud kudumite tootmise ja müügiga tegelev ettevõtte, mille 2014. aasta veebruaris asutasid Annika Vaalma ja Liina Laaneoja. Ettevõtte tegevus toimub peamiselt Tartus, Lutsu 3, Antoniuse õues asuvas Etnostuudios, kus valmistatakse kudumeid, kohtutakse klientidega, võetakse vastu tellimusi ja müüakse valmistoodangut. Töös on kirjeldatud esialgsed tegevused kollektsiooni turustamiseks. Sõltuvalt sellest, kuidas kollektsioon vastu võetakse, muutub vajadusel turundusplaan ning lisanduvad müügikanalid. Esmamulje põhjal võib väita, et kollektsioon meeldib meeste ja nade tunnevad ennast nendes kampsunites hästi ja mugavalt.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Liina Laaneoja,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Mereäärsed meestekampsunid -
kollektsioon muuseumileidude ja erakogude ainetel“

mille juhendaja on Riina Tomberg,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 18.05.2014